

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан в Україні створив проблеми та докорінно змінив діяльність багатьох сфер, в тому числі і сферу страхової діяльності. Знищення, втрати, неотримання доходу, зміна місцезнаходження – це те, що зазнали більшість галузей, сфера страхування – не виняток. Галузь страхування є невід’ємною складовою частиною фінансового ринку країни та цивільно-правових відносин, адже вона полягає в підтримці матеріальних інтересів фізичних та юридичних осіб при настанні певних подій у спосіб відшкодування компенсацій та здійснення виплат. Наше сьогоднішнє спричинило нові проблеми, які масштабніші за своїм змістом, що вплинули на економіко-правові засади страхування, появу змін у діяльності, та які є актуальними для їх розгляду.

На початку 2024 р. введено в дію Закон України «Про страхування» (Закон № 1909-IX), який було прийнято ще у листопаді 2021 р. на заміну Закону України «Про страхування» 1996 р. Новий закон суттєво відрізняється від попереднього обсягом та змістом, акцентуючи увагу на забезпеченні платоспроможності, прозорості та добросовісності страховиків по відношенню до клієнтів (споживачів) [1].

А саме:

- 1) Класи страхування замість видів страхування.
- 2) Зміни до умов діяльності страховиків-нерезидентів на території України.
- 3) Скорочення обов’язкових класів / видів страхування.
- 4) Посилення вимог до платоспроможності страхових компаній.
- 5) Посилення організаційних вимог до страхових компаній.
- 6) Врегулювання діяльності страхових посередників.
- 7) Встановлення форм контролю та нагляду НБУ за страховим ринком.
- 8) Врегулювання процедури виходу страхової компанії з ринку.
- 9) Врегулювання порядку процедури банкрутства страхових компаній.
- 10) Проблеми імплементації.

Цей новий закон дуже важливий для того, щоб страхові компанії в Україні працювали краще і пропонували більше послуг. Це позитивно вплине на весь фінансовий ринок країни.

Якщо проаналізувати цей закон, то можна зрозуміти, що він зробить страховий ринок України більш сучасним та надійним. Зокрема, тепер буде простіше контролювати, які компанії можуть працювати на ринку, які у них вимоги і як вони мають управлятися.

Нові страхові компанії повинні бути більш відкритими для клієнтів і держави. Вони зобов’язані показати, хто є їхніми власниками і хто керує компанією. Також власники компаній повинні довести, що вони мають достатньо коштів і ніколи не порушували закони. Це допоможе уникнути ситуацій, коли недобросовісні компанії обманюють клієнтів.

Раніше страховим компаніям потрібно було отримувати окремий дозвіл на кожен вид страхування, який вони хотіли пропонувати. Новий закон спрощує цю процедуру, що дозволить компаніям швидше виходити на ринок з новими продуктами.

Удосконалення корпоративного управління страховиків відбуватиметься за рахунок встановлення вимог, які будуть пропорційними та посилюватимуться в залежності від значимості страховика. Крім того, закон передбачає чіткий розподіл обов’язків між органами управління, визначає кваліфікаційні вимоги до професійної придатності та

ділової репутації керівників, призначення яких підлягає погодженню з Національним банком [2].

Наразі стан справ виглядає таким чином, що на ринку страхування навряд є підстави дивитися у найближче майбутнє з оптимізмом. Варто визнати, що страхування не є однією із ключових галузей економіки. Страхування скоріше можна розглядати як «розкіш», додатковий інструмент, який дозволяє мінімізувати ризики. А тому очевидно, що фінансові ресурси після перемоги будуть направлені на відбудову інфраструктури, житла, заводів, транспорту, а не на їх страхування. Щоб застрахувати, наприклад, майно, його спочатку необхідно відбудувати або придбати. В умовах обмеженості фінансових ресурсів, грошові кошти будуть направлятися для задоволення першочергових потреб, і тому питання страхування відійде на другий план, а може й далі. Напевно, виключенням можуть стати лише деякі види обов'язкового страхування, наприклад, як обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. З огляду на обов'язковість такого страхування, рівень продажів якщо і знизиться, то все ж не так сильно, як за добровільними видами страхування [3].

Отже, незважаючи на складні умови, страховий ринок України має потенціал для відновлення та розвитку. Ключовими завданнями для страхових компаній є адаптація до нових реалій, розробка інноваційних продуктів та активна співпраця з державою.

Станом на 31 січня 2023 р. кількість учасників небанківського фінансового ринку в лютому збільшилася з 1058 до 1060 (станом на 1 березня 2024 р., кількість банків залишилася незмінною – 63. Із реєстрів примусово виключено одну фінансову компанію та за ініціативою заявника виключено одного страховика. Водночас до реєстру включено одного страхового брокера та три колекторські компанії [4].

Загальна економічна нестабільність та триваюча війна суттєво знизили активність на страховому ринку, вплинувши на довгострокові плани та страхові потреби як населення, так і бізнесу.

Отже, згідно з аналізом даних, можна зробити висновок про загальне зниження активності на страховому ринку України в умовах воєнного стану, а також про зміни в структурі та конкурентному середовищі [5].

Таким чином, для успішного розвитку страхового ринку в умовах війни необхідно вдосконалити нормативну базу, зміцнити позиції страхових компаній, оновити підходи до надання страхових послуг та активно впроваджувати цифрові технології. Зокрема, потрібно детально дослідити особливості страхування в умовах воєнного стану та адаптувати діяльність страховиків до нових реалій.

Список використаних джерел:

1. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Індекс реформ 175: медіація, страхування та права на землю і нерухомості – Тетяна Тищук. URL: <https://voxukraine.org/indeks-reform-175-mediatsiya-strahuvannya-ta-prava-na-zemlyu-i-neruhomist>
3. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану? URL: <https://eba.com.ua/shho-zminuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voyennogo-stanu/2022/04/29>
4. Фінансовий ринок у цифрах. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-serpni-na-rinku-nebankivskih-finansovih-poslug-zyavilosya-tri-novih-uchasniki-sim-nebankivskih-ustanov-zalishili-rinok>
5. Житар М. О. Оцінка функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 41. С. 261-266.